

گفتمان، هویت و مشروعیت

خود و دیگری در بازنمایی‌های برنامه هسته‌ای ایران

مجموعه گفت‌مان‌شناسی لوگوس

زیر نظر

مجید خسروی نیک و سید علی اصغر سلطانی

۱. گفت‌مان، هویت و مشروعیت: خود و دیگری در بازنمایی‌های برنامه هسته‌ای ایران - مجید خسروی نیک، ترجمه نیلوفر ابراهیمی
۲. گفت‌مان و مدیریت - گرلینده موتتر، ترجمه روح‌اله عطایی
۳. راهنمای گفت‌مان‌شناسی انتقادی: ۱. رویکردها - گروه مترجمان
۴. راهنمای گفت‌مان‌شناسی انتقادی: ۲. روش‌های تحلیل - گروه مترجمان
۵. راهنمای گفت‌مان‌شناسی انتقادی: ۳. بینارشتگی - گروه مترجمان
۶. راهنمای گفت‌مان‌شناسی انتقادی: ۴. طبقات اجتماعی و قدرت - گروه مترجمان
۷. راهنمای گفت‌مان‌شناسی انتقادی: ۵. حوزه‌ها و رسانه‌ها - گروه مترجمان
۸. تحلیل گفت‌مانی تاریخ: گفت‌مان جنگ و تدبیر در تاریخ میانه ایران - فاطمه رستمی
۹. رتوریک سیاسی در ایران: سازوکارهای اقناع در گفت‌مان مجلس شورای اسلامی. تینا چهارسوقی امین
۱۰. روان‌شناسی گفت‌مانی: نظریه، روش، و کاربرد - سالی ویگینز، ترجمه مینا مهدی‌خانی
۱۱. درآمدی بر تحلیل گفت‌مان - یان رنکما، ترجمه گلرخ سعیدنیا
۱۲. گفت‌مان، حتما: نگاهی به روش در مطالعات گفت‌مانی - یان رنکما، ترجمه گلرخ سعیدنیا
۱۳. روش‌های گفت‌مان‌شناسی انتقادی - روث وداک، ترجمه سوده غفاری

Discourse, Identity, and Legitimacy

Self and Other in Representations of Iran's Nuclear Programme

Majid KhosraviNik, Newcastle University

John Benjamins Publishing Company, 2015

Persian translation published by

© Logos Publications, 2018

گفتمان، هویت و مشروعیت

خود و دیگری در بازنمایی‌های برنامه هسته‌ای ایران

مجید خسروی نیک
دانشگاه نیوکاسل

ترجمه: نیلوفر آقا ابراهیمی

سرشناسه	خسروی نیک، مجید / KhosraviNik, Majid
عنوان و نام پدیدآور	گفتمان، هویت و مشروعیت: خود و دیگری در بازنمایی‌های برنامه هسته‌ای ایران / مجید خسروی نیک؛ ترجمه نیلوفر آقابرهمیمی.
مشخصات نشر	قم: لوگوس، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۳۶۶ ص: مصور، جدول
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۷۵۳۳-۹-۰
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان اصلی 2015، Discourse, identity and legitimacy: self and other in representations of Iran's nuclear programme, 2015
یادداشت	کتابنامه، نمایه
موضوع	گفتمان -- جنبه‌های سیاسی / Discourse analysis -- Political aspects
موضوع	گفتمان -- ایران -- جنبه‌های سیاسی / Discourse analysis -- Political aspects -- Iran
موضوع	سلاح‌های هسته‌ای -- ایران -- نمونه‌پژوهی / Nuclear weapons -- Iran -- Case studies
موضوع	ملی‌گرایی / Nationalism
موضوع	روزنامه‌های ایرانی -- تاریخ / Iranian newspapers -- History
موضوع	معانی و بیان -- جنبه‌های سیاسی / Rhetoric -- Political aspects
موضوع	رسانه‌های گروهی و زبان -- ایران / Mass media and language -- Iran
موضوع	دولت و مطبوعات -- ایران / Government and the press -- Iran
موضوع	روزنامه‌های بریتانیایی -- تاریخ / British newspapers -- History
موضوع	Social aspects -- History Journalism -- تاریخ / -- Social aspects -- History Journalism
موضوع	دولت و مطبوعات -- انگلستان / Government and the press -- Great Britain
شناسنامه افزوده	آقابرهمیمی، نیلوفر، -، مترجم
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۶ گ۵خ/۷۷/۳۰۲ P
رده‌بندی دیویی	۴۰۱/۴۷
شماره کتاب‌شناسی ملی	۵۰۱۵۰۸۹

گفتمان، هویت و مشروعیت: خود و دیگری در بازنمایی‌های برنامه هسته‌ای ایران

مجید خسروی نیک

گرافیسیت افسانه کامران

نوبت چاپ ۱۳۹۷ اول

شمارگان ۸۰۰

قیمت ۴۸۰۰۰ تومان

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۵۳۳-۹-۰

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلا یا جزئا، به هر شکل اعم از چاپ، فتوکپی، اسکن، صوت، تصویر یا انتشار الکترونیک بدون اجازه مکتوب از نشر لوگوس ممنوع است.

تماس با مرکز پخش: ۰۹۰۲ ۱۵۴ ۰۰۴۲ ایمیل: info@irlogos.com

فروشگاه برخط لوگوس: www.irlogos.com

فهرست مطالب

مقدمه ناظران علمی مجموعه گفت‌مان شناسی	۵
۱ مقدمه	۱
۱.۱ پیشینه	۱
۲.۱ نمایی از برنامه هسته‌ای ایران	۲
۲.۱ موضوع پژوهش	۴
۳.۱ بافت سیاسی-اجتماعی ایران	۵
۴.۱ ساختار کتاب	۶
۲ تاریخ سیاسی-اجتماعی ایران	۱۱
۱.۲ مقدمه	۱۱
۲.۲ ایران پیش از انقلاب ۱۳۵۷	۱۳
۱.۲.۲ پادشاهان قاجار، انقلاب مشروطه و رضاشاه (پهلوی اول)	۱۳
۲.۲.۲ محمدرضاشاه (پهلوی دوم)	۱۷
۳.۲.۲ مصدق و ملی شدن صنعت نفت	۱۹
۴.۲.۲ به سوی انقلاب اسلامی	۲۵
۳.۲ ایران پس از انقلاب اسلامی: تغییر در بلاغت و موضوع‌های اصلی	۳۰
۱.۳ دوره انقلاب (۱۳۶۰-۱۳۵۸)	۳۰
۲.۳ دوره جنگ (۱۳۶۸-۱۳۶۰)	۳۳
۳.۳ دوره اصلاحات اقتصادی ۱۳۷۶-۱۳۶۸ (آیت‌الله رفسنجانی)	۳۸
۴.۳ دوره اصلاحات سیاسی ۱۳۸۴-۱۳۷۶ (خاتمی)	۴۱
۵.۳ دوره اصول‌گرایی احمدی‌نژاد ۱۳۹۲-۱۳۸۴	۴۶
۴.۲ ساختار سیاسی جمهوری اسلامی ایران	۴۹
۳ پیشینه نظری	۵۳
۱.۳ تحلیل گفتمان انتقادی	۵۳
۲.۳ نقد/انتقادی در تحلیل گفتمان انتقادی	۵۹
۱.۲.۳ تحلیل گفتمان انتقادی و هابرماس	۶۶
۳.۳ گفتمان در تحلیل گفتمان انتقادی	۶۹
۴.۳ تحلیل در تحلیل گفتمان انتقادی	۷۵
۵.۳ قدرت و ایدئولوژی در تحلیل گفتمان انتقادی	۷۸
۶.۳ تحلیل معانی در جامعه (زبان در کاربرد)	۷۹
۷.۳ رویکرد گفتمانی-تاریخی	۸۲
۱.۷.۳ تحلیل گفتمان انتقادی و بازنمایی خود/دیگری	۸۶

- ۸.۳ تحلیل گفتمان انتقادی و رسانه ۸۷
- ۹.۳ تحلیل گفتمان انتقادی و بافت‌های بین‌المللی ۹۲
- ۱۰.۳ تحلیل گفتمان، ایران و موضوع برنامه هسته‌ای ۹۵

۴ مطبوعات انگلیسی و ایرانی ۹۹

- ۱.۴ مطبوعات در ایران ۹۹
- ۱.۱.۴ توسعه تاریخی مطبوعات (پیش از انقلاب) ۱۰۰
- ۲.۱.۴ توسعه تاریخی مطبوعات (پس از انقلاب) ۱۰۲
- ۳.۱.۴ روزنامه جامعه ۱۰۵
- ۴.۱.۴ توقیف روزنامه‌ها ۱۰۶
- ۵.۱.۴ مسائل و چالش‌ها ۱۰۸
- ۲.۴ مطبوعات در بریتانیا ۱۱۳
- ۱.۲.۴ حکومت و مطبوعات ۱۱۴
- ۲.۲.۴ اقتدار سیاسی و مطبوعات ۱۱۵
- ۳.۲.۴ الگوی اقتصادی و مطبوعات ۱۱۷
- ۴.۲.۴ مالکیت مطبوعات ۱۲۰
- ۵.۲.۴ رویکردها به روزنامه‌نگاری ۱۲۲
- ۶.۲.۴ رویکردها به مطبوعات و تحلیل رسانه ۱۲۵
- ۷.۲.۴ مسائل جاری ۱۲۷

۵ روش‌شناسی و انتخاب داده‌ها ۱۲۹

- ۱.۵ روش‌های سخن‌گفتن درباره خود و دیگری ۱۲۹
- ۲.۵ روش‌ها در رویکرد گفتمانی-تاریخی ۱۳۱
- ۱.۲.۵ مواضع اقتناعی ۱۳۵
- ۳.۵ پیش‌فرض و انباشته دانش پیشین ۱۴۰
- ۴.۵ وجه‌سازی الزامی ۱۴۷
- ۵.۵ بازیافت‌سازی ۱۵۴
- ۶.۵ گفتگو‌م‌ندسازی و ابهام ۱۵۶
- ۷.۵ انتخاب داده‌های بریتانیایی ۱۵۹
- ۱.۷.۵ افزایش ناگهانی ۱۶۱
- ۲.۷.۵ پیشینه روزنامه‌نویز ۱۶۳
- ۳.۷.۵ پیشینه روزنامه‌گردین ۱۶۴
- ۸.۵ انتخاب داده‌های ایرانی ۱۶۵
- ۱.۸.۵ پیشینه روزنامه‌کیهان ۱۶۷
- ۲.۸.۵ پیشینه روزنامه شرق ۱۶۹
- ۹.۵ ترجمه به زبان انگلیسی ۱۷۰

۶ روزنامه کیهان..... ۱۷۱

- ۱۷۱ ..... ۱.۶ تحلیل موضوعات گفتمانی
- ۱۷۶ ..... ۲.۶ تحلیل متنی: نمونه‌ای کوتاه
- ۱۷۹ ..... ۳.۶ راهکار ارجاعی
- ۱۷۹ ..... ۱.۳.۶ یادداشتی درباره زبان فارسی
- ۱۸۱ ..... ۲.۳.۶ راهکار ارجاعی: خود
- ۱۸۳ ..... ۳.۳.۶ راهکار ارجاعی: دیگری
- ۱۸۵ ..... ۴.۳.۶ راهکار ارجاعی: برنامه هسته‌ای
- ۱۸۷ ..... ۴.۶ راهکار اسنادی در کیهان
- ۱۸۷ ..... ۱.۴.۶ راهکار اسنادی: خود
- ۱۹۵ ..... ۲.۴.۶ راهکار اسنادی: دیگری
- ۲۰۱ ..... ۵.۶ راهکار استدلالی
- ۲۰۱ ..... ۱.۵.۶ استدلال‌های مشروعیت بخشی کلان
- ۲۰۳ ..... ۲.۵.۶ مواضع اقتناعی در استدلال‌های مشروعیت بخشی کلان
- ۲۰۸ ..... ۳.۵.۶ استدلال مشروعیت بخشی خرد
- ۲۱۱ ..... ۶.۶ دیگر ویژگی‌های گفتمانی
- ۲۱۱ ..... ۱.۶.۶ پیش فرض‌ها
- ۲۱۳ ..... ۲.۶.۶ بازافت‌سازی اخبار

۷ روزنامه شرق..... ۲۲۳

- ۲۲۳ ..... ۱.۷ تحلیل موضوع‌های گفتمانی
- ۲۲۹ ..... ۲.۷ محتوای روزنامه شرق
- ۲۳۰ ..... ۱.۲.۷ تحلیل متنی: محتوای گزارشی رسمی
- ۲۳۴ ..... ۲.۲.۷ تحلیل متنی: محتوای غیررسمی
- ۲۳۵ ..... ۳.۷ محتوای گزارشی رسمی
- ۲۳۵ ..... ۱.۳.۷ راهکار ارجاعی (محتوای گزارشی رسمی)
- ۲۳۷ ..... ۲.۳.۷ راهکار اسنادی (محتوای گزارشی رسمی)
- ۲۴۴ ..... ۴.۷ محتوای غیررسمی
- ۲۴۴ ..... ۱.۴.۷ راهکار ارجاعی (محتوای غیررسمی)
- ۲۴۶ ..... ۲.۴.۷ راهکار اسنادی (محتوای غیررسمی)
- ۲۵۱ ..... ۵.۷ راهکارهای استدلالی

۸ روزنامه تایمز..... ۲۵۵

- ۲۵۵ ..... ۱.۸ تحلیل موضوعات گفتمانی
- ۲۵۶ ..... ۲.۸ تحلیل متنی: یک نمونه کوتاه

- ۳.۸ راهکار ارجاعی ۲۵۸
- ۱.۳.۸ راهکار ارجاعی: خود (غرب) ۲۵۸
- ۲.۳.۸ راهکار ارجاعی: دیگری (ایران) ۲۶۱
- ۳.۳.۸ راهکار ارجاعی: برنامه هسته‌ای ایران ۲۶۳
- ۴.۸ راهکار اسنادی ۲۶۵
- ۱.۴.۸ راهکار اسنادی: خود ۲۶۵
- ۲.۴.۸ راهکار اسنادی: دیگری ۲۶۷
- ۵.۸ راهکار استدلالی ۲۷۱
- ۱.۵.۸ موضع اقتناعی تهدید: ما بر حقیق‌تر زیرا آن‌ها تهدیدند (به مثابه تهدید برساخته شده‌اند) ۲۷۱
- ۶.۸ پیش‌فرض‌ها و دانش پیشین ۲۷۶
- ۱.۶.۸ نشانگرهای پیش‌فرض ۲۷۸

۹ روزنامه گاردین ۲۸۱

- ۱.۹ تحلیل موضوعات گفت‌وگویی ۲۸۱
- ۲.۹ تحلیل متنی: نمونه‌ای کوتاه ۲۸۲
- ۳.۹ راهکار ارجاعی ۲۸۵
- ۱.۳.۹ راهکار ارجاعی: خود (غرب) ۲۸۵
- ۲.۳.۹ راهکار ارجاعی: دیگری (ایران) ۲۸۸
- ۳.۳.۹ راهکار ارجاعی: برنامه هسته‌ای ایران ۲۹۰
- ۴.۹ راهکار اسنادی ۲۹۲
- ۱.۴.۹ راهکار اسنادی: خود ۲۹۲
- ۲.۴.۹ راهکار اسنادی: دیگری ۲۹۳
- ۵.۹ راهکار استدلالی ۲۹۹
- ۶.۹ پیش‌فرض‌ها و دانش مشترک ۳۰۲
- ۷.۹ فرایندهای خودکار ۳۰۳

۱۰ نتیجه‌گیری ۳۰۵

- ۱.۱۰ خود و دیگری در روزنامه‌های ایران ۳۰۵
- ۲.۱۰ خود و دیگری در روزنامه‌های بریتانیایی ۳۱۳
- ۳.۱۰ ملاحظات کلی ۳۱۹
- ۴.۱۰ کلام آخر ۳۲۶

پیوست‌ها ۳۲۹

منابع ۳۴۹

نمایه ۳۶۳

مقدمه ناظران علمی مجموعه گفتمان شناسی

نشر لوگوس در راستای مسئولیتی که برای خود در جهت تعمیق روش‌های پژوهش در کشور تعریف کرده است، چندین مجموعه کتاب را در دستور کار قرار داده است. در کنار مجموعه روش‌شناسی‌های کمی و کیفی، که دربرگیرنده نگاهی کلی‌تر به روش‌های کمی و کیفی است، مجموعه‌های دیگری را در دست دارد که به طور خاص بر برخی حوزه‌های روشی متمرکزند؛ مانند نشانه‌شناسی/انتقادی و حوزه گسترده گفتمان شناسی که به خاطر گستردگی‌شان نیاز به توجهی ویژه داشته‌اند. کتابی که در اختیار دارید یکی از مجموعه کتاب‌های گفتمان شناسی لوگوس است.

اگر پیدایش تحلیل گفتمان انتقادی در غرب را به کتاب *زبان و کنترل* در سال ۱۹۷۹ نسبت بدهیم، شکل‌گیری آن در ایران حدوداً به بیست سال بعد، یعنی نیمه دوم دهه ۷۰ شمسی باز می‌گردد؛ زمانی که دکتر یارمحمدی در دانشگاه شیراز و دکتر دبیرمقدم در دانشگاه علامه طباطبایی در تهران در درس «تجزیه و تحلیل کلام» به تحلیل گفتمان انتقادی نیز اشاره می‌کردند. هر چند پیدایش این حوزه مطالعاتی با تأخیری بیست ساله اتفاق افتاد، اما در طی دهه ۸۰ و ۹۰، آنچنان به لحاظ کمیت، کیفیت، و گستردگی رشد داشته است که به جرأت می‌توان گفت امروز دیگر وضعیت این علم در ایران چندان فاصله‌ای با کشورهای پیشرو در این حوزه ندارد.

در سال‌های اخیر در غرب، تحلیل گفتمان انتقادی چه به لحاظ روشی و چه به لحاظ موضوعات و حوزه‌های به‌کارگیری شکلی اختصاصی‌تر به خود گرفته است. از این رو، هدف مجموعه گفتمان شناسی لوگوس نیز معرفی رویکردها و روش‌شناسی‌های جدید گفتمان شناسی از یک سو و معرفی حوزه‌ها و موضوعات جدید و گوناگونی که گفتمان شناسی می‌تواند مبنایی برای مطالعه آنها فراهم آورد از سوی دیگر تعریف شده است. این امر از دو طریق محقق خواهد شد: در مرحله اول، تلاش برای ترجمه کتاب‌هایی که معرف این روش شناسی‌ها و حوزه‌های پژوهشی‌اند؛ در مرحله دوم، تشویق دانشجویان

گفتمان، هویت، و مشروعیت ار

تحصیلات تکمیلی به کار بست این روش شناسی ها بر مسائل معطوف به ایران از طریق چاپ رساله های دکتری ممتاز در نشر لوگوس.

در این مجموعه، همان طور که در صفحه ب کتاب فهرست برخی از آنها آمده است، کتب متعددی تاکنون تعریف شده اند. برخی از این کتاب ها ترجمه اند: کتاب حاضر، *گفتمان و مدیریت* نوشته گرلینده موتنر (ترجمه روح اله عطایی)، مجموعه پنج جلدی *راهنمای گفتمان شناسی انتقادی*، *روان شناسی گفتمانی: نظریه، روش، و کاربرد* نوشته سالی ویگینز (ترجمه مینا مهدیخانی)، دو کتاب از یان رنکما، *درآمدی بر تحلیل گفتمان و گفتمان*، *حتمًا: نگاهی به روش در مطالعات گفتمانی* (ترجمه گلرخ سعیدنیا)، *روش های گفتمان شناسی انتقادی* از روث وداک (ترجمه سوده غفاری) از آن جمله اند. برخی دیگر نیز تألیفی و حاصل رساله های دکتری برجسته و مرتبط با اهداف این مجموعه اند؛ از جمله *تحلیل گفتمانی تاریخ* نوشته فاطمه رستمی که هم اهمیت روشی دارد هم اهمیت موضوعی؛ و *رتوریک سیاسی در ایران* نوشته تینا چهارسوقی امین که به حوزه جدید گفتمان پارلمانی و روش تحلیل رتوریکی می پردازد. کتب فوق تنها بخش کوچکی از این فهرست رو-به-افزایش را تشکیل می دهند.

اما کتاب حاضر، اولین کتاب این مجموعه که تقدیم به علاقمندان گفتمان شناسی در ایران می شود، بر اساس تحقیقات رساله دکتری مجید خسروی نیک در دانشگاه لنکستر است که زیر نظر روث وداک به نگارش در آمده است و از چند جهت برای دانشجویان ایران اهمیت دارد. به لحاظ موضوعی، کتاب به یکی از مهمترین چالش های بین المللی ایران در سال های اخیر، مناقشات هسته ای ایران با غرب، و مقایسه بازنمایی آن در مطبوعات بریتانیا و ایران می پردازد؛ امری که از منظر علوم سیاسی و روابط بین الملل مهم است. اهمیت ارتباطاتی این پژوهش نیز بر کسی پوشیده نیست، چرا که شیوه جدیدی برای مطالعه مطبوعات و رسانه های چاپی در اختیارمان قرار می دهد. اهمیت دیگر این پژوهش معطوف به روش شناسی به کار رفته در آن است. رویکرد گفتمانی-تاریخی وداک که یکی از مهمترین روش های تحقیق در حوزه گفتمان شناسی است در این کتاب به بهترین شکل ممکن به اجرا در آمده است زیرا که ناظر علمی این تحقیق خود روث وداک بوده است. این روش برای پژوهشگران حوزه تاریخ، علوم سیاسی، ارتباطات، و زبان شناسی به لحاظ روش شناسی بسیار راهگشا است.

مجید خسروی نیک، دانشگاه نیوکاسل

سید علی اصغر سلطانی، دانشگاه باقرالعلوم

تیرماه ۱۳۹۷

مقدمه

۱.۱ پیشینه

با انقلاب ۱۳۵۷ و شکل‌گیری جمهوری اسلامی، ایران در مرکز مباحث بین‌المللی پرشماری قرار گرفت. در جریان انقلاب ۱۳۵۷ احساسات قدرتمند ضداستعماری، ضدسلطه و اسلامی‌گفتمان‌های انقلابی ایرانی را در رویارویی با غرب برانگیخت و به آن‌ها مشروعیت بخشید. ایدئولوژی انقلابی-اسلامی جمهوری اسلامی و تنش مداوم آن با غرب، به‌ویژه با ایالات متحده، نتیجه تغییر در جهان‌بینی رسمی ایران از یک نظام پادشاهی سکولار حامی غرب به یک نظام غرب‌ستیز پسااستعماری با گرایش‌های اعتقادی، پس از سال ۱۳۵۷، است. این تغییر به خلق موجودیتی سیاسی با طیفی از آرمان‌های پسااستعماری مبتنی بر باورهای مذهبی انجامید. این موجودیت جدید هژمونی غرب را به شدت به مبارزه طلبید. هم‌زمان، این نظام با پشتوانه احیا و تقویت همین چالش‌ها به خود مشروعیت بخشید. با این‌همه، جمهوری اسلامی، از سال ۱۳۵۷ تا کنون، در مسیری که برگزیده، تغییرات و تحولات بنیادینی را پشت سر گذاشته است. در حالی که بخشی از این بلاغت انقلابی دست‌نخورده باقی مانده است، چندین گفتمان اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی دیگر نیز، متأثر از تغییرات جامعه، مطرح و از سوی (بخش‌هایی از) سران نظام پذیرفته شد. این تغییرات سیالیت و انعطاف‌پذیری جمهوری اسلامی را افزایش داد و در نتیجه، زنگ خطر را در خصوص وضعیت ایران برای غرب به صدا درآورد.

صرف نظر از پیشینه تاریخی آن، برنامه هسته‌ای ایران در نیمه دوم حیات جمهوری اسلامی، به موضوعی بنیادین برای غرب و نیز برای جمهوری اسلامی ایران تبدیل شده است. امروز، برنامه هسته‌ای ایران یکی از مطرح‌ترین موضوعات مذاکره‌های بین‌المللی میان جمهوری اسلامی ایران و غرب است که در کانون توجه عموم قرار دارد. برنامه هسته‌ای ایران در چارچوبی فراتر از یک موازنه سیاسی قرار گرفته است و باید در چنین چارچوبی به آن نگریست. این برنامه بر بنیان رخدادهای مادی و گفتمانی درهم‌تنیده تاریخی و معاصر در هر دو سوی مذاکره، شکل گرفته است. تفاوت در انتخاب و پیوند میان موضوعات کلان و چارچوب‌ها در گفتمان‌های خبری ایران و غرب در خلق بافتی کاملاً دوقطبی سهیم بوده است؛ بافتی که در آن هر یک از طرفین جایگاهی مشروع علیه دیگری را طراحی و حفظ کرده است، تا آنجا که در آستانه جنگ قرار داشته‌اند.

۲.۱. نمایی از برنامه هسته‌ای ایران

فعالیت‌های هسته‌ای ایران به سال‌ها پیش از انقلاب بازمی‌گردد؛ به دهه ۱۳۴۰، زمانی که نخستین تسهیلات هسته‌ای در ایران با حمایت و تشویق ایالات متحده و غرب تأسیس شد. ایران پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (ان‌بی‌تی)^۱ را در سال ۱۳۴۷ امضا کرد؛ یعنی یک سال پس از راه‌اندازی رآکتور تحقیقاتی هسته‌ای تهران که توسط ایالات متحده فراهم شده بود. به این ترتیب، پادشاه ایران برنامه‌ای بلندپروازانه را برای ساخت چندین نیروگاه هسته‌ای با هدف تأمین برق ایران، اعلام کرد.

پس از انقلاب شکوهمند ۱۳۵۷، همکاری‌های گسترده و چندلایه‌ای ایران با کمپانی‌های آمریکایی و غربی تقریباً به‌طور کامل متوقف شد و این درست پیش از حمله ارتش صدام حسین به ایران بود. به‌واسطه شرایط زمان جنگ، ناگزیر منابع مالی به جنگ اختصاص داده شد و فعالیت‌های هسته‌ای ایران به پایین‌ترین میزان رسید، اگرچه هرگز کاملاً متوقف نشد. پس از جنگ و در اوایل دهه ۱۳۷۰، ایران فعالیت‌های هسته‌ای خود را با حمایت سران روسیه که موافقت کرده بودند در تکمیل نیروگاه اتمی بوشهر به ایران کمک کنند و نیز کمک‌های محدودتری از سوی چین، افزایش داد.

موضوع برنامه هسته‌ای ایران با تغییر هزاره و پس از آن که آژانس بین‌المللی انرژی اتمی^۲ از نیمه دوم دهه ۱۳۷۰، در خصوص فعالیت‌های هسته‌ای ایران وارد تعاملی

انتقادی با این کشور شده بود، به کانون توجه جدی غرب تبدیل شد. در سال ۱۳۸۱، پس از افزایش وجود دو سایت هسته‌ای در دست ساخت در ایران، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ایران را توبیخ و برای بازرسی، درخواست دسترسی کامل به این دو سایت را مطرح کرد. استدلال ایران این بود که ساخت این دو سایت نقض ان پی تی نبوده است زیرا خبر فعالیت نیروگاه‌های هسته‌ای باید تا شش ماه پس از ساخت آن‌ها اعلام شود. این بند ان پی تی در سال ۱۳۷۱ اصلاح و خواستار گزارش رسمی همه فعالیت‌های مرتبط با انرژی هسته‌ای، حتی در مرحله برنامه‌ریزی، شده بود؛ اگرچه، ایران آخرین کشوری بود که این تصمیم را پذیرفت و تنها با اجرای این بند در سال ۱۳۸۲ موافقت کرد.

در سال ۱۳۸۲، کشورهای فرانسه، آلمان و بریتانیا برای حل مسائل پیرامون برنامه هسته‌ای ایران در یک اقدام دیپلماتیک ابتکاری، با دولت اصلاح‌طلب خاتمی وارد مذاکره شدند. این مذاکرات، در مهر ۱۳۸۲، به تفاهم‌نامه‌ای انجامید که با عنوان *بیانیه تهران*^۱ شناخته می‌شود. براساس این تفاهم‌نامه ایران با تعلیق داوطلبانه فعالیت‌های خود برای غنی‌سازی اورانیوم موافقت و در راستای اعتمادسازی، پروتکل الحاقی ان پی تی را داوطلبانه امضا کرد و همکاری همه‌جانبه با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را در دستور کار خود قرار داد. در نتیجه، سه کشور نماینده اروپا^۲ (فرانسه، آلمان و بریتانیا) با به رسمیت شناختن حقوق هسته‌ای ایران و کمک به این کشور در راستای تسهیل دسترسی به فن‌آوری لازم برای برنامه انرژی هسته‌ای این کشور، پس از جلب اعتمادی رضایت‌بخش درباره این که این انرژی کاربردی صلح‌آمیز خواهد داشت، موافقت کردند. در اواخر سال ۱۳۸۲، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اعلام کرد که ایران، در یک دوره زمانی طولانی، در پایبندی به قیود خود در گزارش پاره‌ای از موارد مربوط به مواد هسته‌ای، اقدامات و کاربردها و نیز وجود و ساخت تسهیلات هسته‌ای ناموفق بوده است.

در بهمن ۱۳۸۳، چند ماه پیش از پایان ریاست جمهوری خاتمی، زمانی که ایران خواستار سرعت بخشیدن به گفتگوها بود، مذاکرات به سبب مواضع متفاوت دو طرف پیشرفت اندکی داشت. تنها چند ماه پس از ریاست جمهوری احمدی‌نژاد، ایران تصمیم گرفت تسهیلات غنی‌سازی را فک پلمپ کند. در این مرحله بود که سه کشور عضو اتحادیه اروپا از ایران خواستند برنامه غنی‌سازی هسته‌ای خود را به طور کامل متوقف سازد و در

---

1. Tehran Declaration
2. EU3

مقابل بسته‌ای را برای توقف دائم غنی‌سازی در ایران پیشنهاد دادند. جمهوری اسلامی ایران این پیشنهاد را یک بسته تهی تحقیرآمیز و توهین‌آمیز برشمرد و آن را نپذیرفت و در ادامه اقدامات خود، فعالیت‌های غنی‌سازی را از سر گرفت. این در حالی بود که تجهیزات نظارتی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، که به‌تازگی نصب شده بودند، این فعالیت‌ها را گزارش می‌کردند. چیزی نگذشته بود که گزارش‌هایی از پیدا شدن ردهایی از اورانیوم غنی‌شده برای ساخت بمب در ایران منتشر شد. این گزارش بر اساس داده‌های تجهیزات کشور پاکستان مطرح شده بود. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی همچنین گزارش کرد که ایران از شرایط این سازمان تبعیت نکرده است.

تنش میان ایران و غرب به واسطه مواضع احمدی‌نژاد درباره هولوکاست و اسرائیل و نیز سیاست خصمانه او در رویارویی با غرب، شدت گرفت. در دی‌ماه ۱۳۸۴، برنامه هسته‌ای ایران و دولت جدید این کشور به مهم‌ترین دغدغه بین‌المللی تبدیل شد. عناوین مرتبط با ایران و برنامه هسته‌ای آن بر رسانه‌ها و روزنامه‌های سراسر غرب و نیز بر روزنامه‌های ایران، حاکم شدند. در ابتدای بهمن ۱۳۸۴ رأی شورای حکام بر آن بود که ایران در اقدامی تنبیهی به سازمان ملل ارجاع داده شود. بریتانیا، آلمان و فرانسه، با پشتیبانی آمریکا، از این لایحه حمایت کردند و روسیه و چین با نارضایتی و به‌طور مشروط موافقت خود را اعلام داشتند. ایران دو روز بعد، در واکنش به این اقدام، اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی و همه دیگر همکاری‌های داوطلبانه خود با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را که فراتر از شرایط اصلی آن پی‌تی بودند، به حالت تعلیق درآورد.

۲.۱ موضوع پژوهش

با توجه به پیشینه مشخص موضوع، این کتاب می‌کوشد گسترده‌ای فراتر از چگونگی تثبیت هویت‌ها و مشروعیت‌های متعارض توسط این گفتمان خاص را بافت‌سازی^۱ کند؛ بنابراین، تلاش می‌شود سطوح گوناگون اطلاعات بافتی^۲ برای توضیح روش‌های درک این موضوع از سوی هر دو طرف گردآوری و سازمان‌دهی شود. کتاب حاضر به بررسی این موضوع می‌پردازد که برای مشروعیت بخشیدن به هویت خود و مشروعیت‌زدایی از هویت دیگری از کدام گفتمان‌ها/ موضوع‌ها و سازوکارهای خرد زبانی، و با چه ویژگی‌هایی، استفاده می‌شود. در این ارتباط بریتانیا از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا علاوه بر این که

1. contextualization
2. contextual

یکی از بازیگران سیاسی اردوگاه غربی هاست، یعنی نزدیک‌ترین هم‌پیمان ایالات متحده، در تاریخ سیاسی ایران جدید نیز «حضور» طولانی داشته است. این کتاب بر متونی متمرکز خواهد بود که در برهه‌ای سرنوشت‌ساز، یعنی زمانی که رئیس‌جمهور ایران (احمدی‌نژاد) سیاست تازه این کشور را برای ازسرگیری فعالیت‌های غنی‌سازی هسته‌ای، اعلام کرد و تحرک‌های بین‌المللی در خصوص ایران در اوج خود بود، با محوریت برنامه هسته‌ای ایران نوشته شده‌اند.

این تحلیل تبیین‌های بافتی سیاسی-اجتماعی و تحلیل‌های همه‌جانبه متن‌های هر دو طرف مذاکره را با دیدگاهی برای یافتن پاسخ پرسش‌های پژوهش، ترکیب می‌کند. پرسش‌هایی ویژه مانند این پرسش که «برساخت گفتمانی و مشروعیت‌بخشی به (مشروعیت‌زدایی از) جایگاه خود و دیگری در روزنامه‌های ایرانی و بریتانیایی چگونه است؟» و «مشروعیت‌بخشی و برساخت هویت خود/دیگری در روزنامه‌های ایرانی و بریتانیایی گوناگون تا چه اندازه می‌تواند شبیه یا متفاوت باشد؟». این پژوهش می‌کوشد به واسطه تحلیل گفتمان انتقادی، ماهیت مناقشه را شرح و سازوکارهای نظام‌مند مشروعیت‌بخشی (مشروعیت‌زدایی) را با تکیه بر اطلاعات مربوط به بافت سیاسی-اجتماعی و ژانرهای خاص نشان دهد و تصویری گویا از انگاره‌های متنی در پویایی زبانی که برای سخن گفتن از این موضوع به کار می‌رود، ترسیم نماید.

۳.۱ بافت سیاسی-اجتماعی ایران

در این کتاب از روش‌های تحلیل انتقادی متن مطرح در تحلیل گفتمان انتقادی و نیز مفاهیم بازبافت‌سازی^۱ و تبیین یافته‌های زبانی استفاده شده است؛ روشی که رویکرد میان‌رشته‌ای تحلیل گفتمان انتقادی از آن حمایت می‌کند. به‌طور خاص، با تأکید بر دوره پس از انقلاب و با هدف تنظیم بافتی برای تحلیل‌های زبانی همه‌جانبه که در ادامه خواهد آمد، روایتی از گفتمان‌ها/رخداد‌های سیاسی-اجتماعی مهم در ایران معاصر ارائه خواهد شد. درک حاصل از این بافت‌های سیاسی-اجتماعی، ابزارهای لازم برای فرارفتن از توصیف صرف چیستی گفتمان‌ها و راهبردهای گفتمانی و، در نتیجه، ابزارهای لازم برای توضیح رضایت‌بخش چرایی ماهیت این گفتمان‌ها و راهبردهای گفتمانی و میزان اهمیت آن‌ها برای عموم مردم و مخاطبان خاص را فراهم خواهد آورد (خسروی نیک، ۲۰۱۰ الف).

نوشتن درباره بافت سیاسی-اجتماعی ایران معاصر می‌تواند فوق‌العاده حساس و پیچیده باشد. ایران «کشوری در حال گذار» با نیروهایی متضاد است که بر این کشور اثرگذارند (خیابانی، ۲۰۱۰). پیچیدگی‌ها هم در سطح گفتمان‌های رسمی بالا-به-پایین^۱ وجود دارند و هم در گفتمان‌های نیروهای نوپای پایین-به-بالا^۲. اگرچه ممکن است گرایش‌های رسمی به سبب نظارت انحصاری دولت بر کانال‌های ارتباط (جمعی) آشکارتر باشند، هرگز نباید گرایش‌های پایین-به-بالا و گفتمان‌های مردمی را کوچک شمرد. در پژوهش‌های انجام‌شده، بنیان‌های شکل‌گیری انقلاب از چشم‌اندازهای گوناگون اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و مذهبی تحلیل و بررسی شده‌اند، اما پژوهشگران ایرانی به ویژگی‌های سیاسی-اجتماعی و تحولات ایران پس از انقلاب، آن چنان که در فضای علمی غرب به این پژوهش‌ها توجه شده است، توجه نداشته‌اند.^۳

۴.۱ ساختار کتاب

همسو با برداشت فرکلافی از تحلیل گفتمان انتقادی (فرکلاف، ۱۹۹۵)، رویکرد پژوهشی مطالعه حاضر بافت بلافصل ژانر را توضیح می‌دهد، یعنی مطبوعات را در کنار بافت سیاسی-اجتماعی گسترده‌تر تولید، توزیع و تفسیر^۴ (مصرف) گفتمان‌ها، تبیین می‌کند. به عبارت دیگر، با هدف فراهم ساختن امکان توضیح پیام‌هایی که در جامعه منتقل می‌شوند، بافت گسترده فرایندهای تولید/تفسیر متون تشریح می‌شود. برای فراهم ساختن امکان توضیح مشخصه‌های ژانر-ویژه متونی که تحلیل شده‌اند، بافت‌سازی موضعی ترویج‌های مطبوعاتی نیز انجام شده است.

به طور خاص، فصل دوم کتاب به بافت سیاسی-اجتماعی تولید/تفسیر گفتمان‌ها در ایران می‌پردازد. در این فصل نمایی کلی از تاریخ سیاسی ایران معاصر، با تمرکز بیشتر بر

1. top-down

2. bottom-up

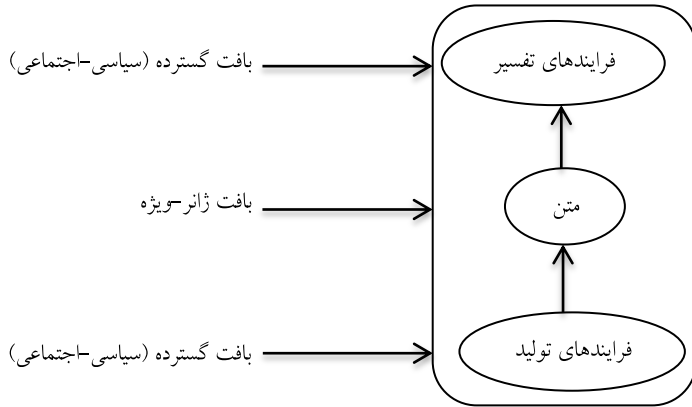
۳. زمانی که نویسنده برای نخستین بار کلیدواژه «ایران» را در میان کتابچه‌های کتابخانه دانشگاه لنکستر جستجو کرد، با ۴۴۵ سند روبه‌رو شد. بخش فراوانی از این آثار درباره ایران پیش از انقلاب‌اند. در مقابل تنها درصد اندکی از گزارش‌ها به ایران پس از انقلاب اختصاص دارند. جالب است به این نکته نیز اشاره شود که آثار مربوط به ایران پیش از انقلاب طیف گسترده‌ای از موضوعات، مانند تاریخ، زبان، ادبیات، هنر، قوم‌نگاری، مذهب، باستان‌شناسی و ... را پوشش می‌دهند، اما عناوینی که پس از انقلاب منتشر شده‌اند به سیاست، نفت و اسلام محدود می‌شوند.

4. interpretation

۱. مقدمه ۷۱

دوران پس از انقلاب، ارائه می‌شود. گفتمان‌های بنیادین و رخداد‌های تاریخی که به شکلی به موضوع این مطالعه مربوط‌اند، در این فصل تحلیل و بررسی می‌شوند و در ادامه تصویری گویا از گفتمان‌های مطرح در هر مرحله تاریخی / سیاسی ارائه می‌شود. این فصل بافت سیاسی-اجتماعی حال حاضر و ویژگی‌ها و نگرش‌های گفتمانی روز ایران را بر ساخته مجموعه‌ای در زمانی^۱ از گفتمان‌ها و تاریخ‌ها می‌داند که فرایندهای تولید و تفسیر گفتمان پیرامون برنامه هسته‌ای ایران را تحت تأثیر قرار می‌دهند. این فصل به اختصار به سلسله رخداد‌های پس از انقلاب مشروطه می‌پردازد: سلطنت رضاشاه، سلطنت محمدرضاشاه پیش از کودتای ۱۳۳۲، نهضت محمد مصدق و عصری که با بازگشت محمدرضاشاه به حکومت آغاز شد و به انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ انجامید. عصر پس از انقلاب و تحولات آن نیز به پنج دوره تقسیم می‌شود: دوره انقلاب، دوره جنگ، دوره اصلاحات اقتصادی، دوره اصلاحات سیاسی و دوره اصول‌گرایی^۲ احمدی‌نژاد. این فصل ساختار سیاسی امروز جمهوری اسلامی را نیز بررسی و تلاش می‌کند تصویری از ساختار قدرت حاکم و مؤلفه‌های سازنده آن ترسیم کند. توضیح سازوکارهای انتخاباتی نهاد بزرگ‌تر به مثابه مظهر ادغام‌شدگی «اسلامی» و «جمهوری»، نیز در این بخش ارائه می‌شود.

1. diachronic

۲. نویسنده کتاب برای نامیدن و توصیف این دوره و به طور کلی بخشی از احزاب و سیاست‌مداران ایران از اصطلاح محافظه‌کار(انه) استفاده کرده است، اما از آنجا که در بلاغت سیاسی ایران معاصر این اصطلاح رایج نیست، مترجم از اصطلاح متداول اصولگرای(یی) استفاده خواهد کرد. م

فصل سه توضیح نظری تحلیل گفتمان انتقادی است. اصول بنیادین و رویکردهای تحلیل گفتمان انتقادی، ویژگی‌های متمایزکننده و گرایش‌های کلی آن در این فصل بررسی می‌شوند. به‌طور خاص، این فصل به تحلیل ابعاد سازنده تحلیل گفتمان انتقادی، یعنی مفهوم نقد، تعریفی از گفتمان و مفهوم تحلیل می‌پردازد. بررسی مفهوم نقد در رویکرد گفتمانی-تاریخی^۱ از منظر تحلیل گفتمان انتقادی به اندیشه‌های هابرماس^۲ پیوند می‌خورد. توضیح رویکردهای متفاوت به مفهوم و تحلیل «معنی»^۳ در گفتمان و ارتباط^۴ در بخش بعد به تفصیل ارائه و معانی زبانی^۵ (زبان) و معانی اجتماعی^۶ (زبان در کاربرد) از یکدیگر متمایز می‌شوند. توضیح رویکرد گفتمانی-تاریخی به‌عنوان یکی از رویکردهای مهم برای تحلیل گفتمان انتقادی و رویکرد منتخب مطالعه حاضر، در این فصل نظری به تفصیل ارائه و در ادامه موضوعات مرتبط با کاربرد تحلیل گفتمان انتقادی در بافت‌های بین‌المللی گسترده‌تر مطرح خواهد شد. این فصل به بررسی مقدماتی گرایش‌های اساسی تحلیل گفتمان انتقادی با توجه به فرضیه‌های جهانی بودن و نیز به این پرسش که آیا (و چگونه) لازم است مطالعات تحلیل گفتمان انتقادی در بافت‌های غیرغربی، این رویکردها را به شکلی متفاوت به کاربندند، می‌پردازد.

فصل چهار توضیحی است بر بافت ژانر-ویژه داده‌ها در مطبوعات بریتانیایی و ایرانی و به پیشینه تاریخی، رویه‌های جاری و قدرت این مطبوعات می‌پردازد. در بخش بررسی مطبوعات بریتانیایی، رابطه میان کشور و مطبوعات، الگوی اقتصادی تولید خبر و گرایش‌های مالکیت، همراه با رویکردهای مسلط به مطالعات روزنامه‌نگاری و رسانه در بریتانیا، به اختصار ارزیابی شده‌اند. در بخش بررسی مطبوعات ایرانی، این فصل به موضوعات مرتبط با تحول تاریخی مطبوعات ایران پیش و پس از انقلاب اسلامی می‌پردازد. همچنین هنگام بحث درباره جایگاه مطبوعات در تغییرات و مراحل سیاسی-اجتماعی بنیادین، دوره‌های رونق مطبوعات در ایران نیز بررسی می‌شوند. در دوره پس از انقلاب، به‌طور خاص، روزنامه جامعه به‌عنوان پرچم‌دار گرایشی نوین در روزنامه‌نگاری ایران با توجه به ویژگی و شمارگانش بررسی می‌شود؛ و تحولات سیاسی-اجتماعی اخیرتر در ایران، مانند اصلاح‌طلبی، نیز مطالعه می‌شوند. بخش پایانی پیشینه مطبوعات در ایران، از زوایای گوناگون به مسائل و مشکلات مطبوعات ایران و این نهاد می‌پردازد.

---

1. Discourse-Historical Approach (DHA)

2. Habermas

3. meaning

4. communication

5. semantic meanings

6. social meaning

فصل پنج به روش شناسی تحلیل گفتمان انتقادی و مبنای منطقی انتخاب داده‌ها اختصاص دارد. این فصل شامل نمایی کلی از روش‌های اصلی بازنمایی **خود** و **دیگری** است و بر روش‌های پیشنهادی رویکرد گفتمانی-تاریخی، مانند راهکارهای ارجاعی^۱، اسنادی^۲ و استدلالی^۳، متمرکز است. با تکیه بر نظریه‌های چندین اندیشمند، تحلیل مواضع (اقناعی)^۴ به‌عنوان رویکرد اصلی در تحلیل ساختار استدلالی-کلان گفتمان، به تفصیل شرح داده شده است. علاوه بر روش‌های رویکرد گفتمانی-تاریخی، برخی دیگر از راهکارهای گفتمانی که ارتباط ثابت شده‌ای با داده‌ها و بافت سیاسی-اجتماعی پژوهش حاضر دارند نیز بررسی می‌شوند. مفاهیم پیرامون پیش‌فرض‌ها^۵ و وجود دانش مشترک^۶ (مفروض) در فرایند ارتباط با تکیه بر رویکردهای منطقه‌ای یا جهانی متفاوت به پیش‌فرض در زبان، ارائه می‌شوند. بخش پایانی این فصل استدلال منطقی انتخاب داده‌ها را بیشتر توضیح خواهد داد و نمودارها و جدول‌های مرتبطی را که به شماری از مقاله‌های مطبوعات بریتانیایی تعلق دارند ارائه خواهد کرد. در این بخش شرح پیشینه دقیق‌تری از روزنامه‌های منتخب بریتانیایی و ایرانی نیز ارائه می‌شود.

در چهار فصل بعدی، نتایج تحلیل متنی^۷ چهار روزنامه منتخب تشریح می‌شود. هر فصل به تحلیل متن‌های یک روزنامه اختصاص یافته و ساختار آن تا حد امکان به ساختار سه فصل دیگر شبیه است. به صورت گفتمانی-موضوعی^۸ محتوای روزنامه‌ها تحلیل می‌شود. تحلیل‌های گفتمانی-موضوعی روزنامه‌های ایرانی **کیهان** و **شرق** تقریباً همه گفتمان‌های مطرح در روزنامه‌های دوره منتخب را در بر می‌گیرد و در مطالعه روزنامه‌های انگلیسی **تایمز**^۹ و **گاردین**^{۱۰}، تمرکز بر گفتمان‌های آن‌ها پیرامون برنامه هسته‌ای ایران و محتوای سازنده این گفتمان‌ها بوده است.

در هر چهار فصل تحلیلی پیش از پرداختن به طبقه‌بندی و خلاصه‌سازی دقیق یافته‌های پیکره متن‌ها بر اساس راهکارهای ارجاعی، اسنادی و استدلالی، نمونه‌هایی از تحلیل متنی ارائه می‌شود. علاوه بر این، نگرش‌های کلی روزنامه‌ها نیز بررسی خواهد شد.

---

1. referential
 2. predicational
 3. argumentative
 4. Topoi analysis
 5. presupposition
 6. shared knowledge
 7. textual analysis
 8. discourse-topic
 9. The Times
 10. The Guardian

در ضمیمه فصل مربوط به روزنامه کیهان برای به تصویر کشیدن و ارائه نمونه‌ای از جزئیات تحلیل، جدول‌هایی از خلاصه‌های تحلیل ارائه می‌شود. به سبب ماهیت عقیدتی منحصر به فرد روزنامه کیهان و نیز تاندازه‌ای به سبب آن که کیهان اعتقادات بنیادین مطرح در بلاغت اصول‌گرای فراگیر جمهوری اسلامی ایران را مطرح می‌سازد، فضای بیشتری به تحلیل این روزنامه اختصاص داده شده است. علاوه بر راهکارهای گفتمانی اصلی، هر فصل تحلیل مشخصه‌های گفتمانی خاص را نیز شامل می‌شود. فصل مربوط به روزنامه کیهان شامل بخش‌هایی است که به فرایندهای بازبافت‌سازی با کاربرد نظام‌مند، در کنار پیش‌فرض‌ها، می‌پردازند، در حالی که فصل مربوط به روزنامه شرق تحلیل را به تحلیل محتوای رسمی و غیررسمی تقسیم و فاصله‌گذاری مبهم^۱ و راهکارهای شمول^۲ روزنامه را بررسی می‌کند. فصل مربوط به تحلیل تابمزشامل بررسی استفاده راهبردی روزنامه از پیش‌فرض‌ها و دانش مشترک است و فصل مربوط به روزنامه گاردین به راهکارهای بیان تردید^۳ و فاصله‌گذاری روزنامه می‌پردازد.

در فصل پایانی تلاش می‌شود تحلیل روزنامه‌های ایرانی و بریتانیایی در کنار یکدیگر قرار گیرند و براساس گرایش‌های کلی روزنامه‌ها، برخی نتیجه‌گیری‌های جامع ارائه شود. این فصل می‌کوشد یافته‌ها را در بافت‌های سیاسی-اجتماعی و ژانر-ویژه گسترده‌تری که در فصل‌های دو و چهار به تصویر کشیده شدند، قرار دهد.

---

1. vague distancing
2. inclusion strategy
3. hedging strategies